

Sygn. akt: I C 148/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 stycznia 2024 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

przewodniczący SSO Wojciech Hajduk

po rozpoznaniu w dniu 3 stycznia 2024 roku w Gliwicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. R.

przeciwko M. R., małoletniemu L. R., K. R. (1), K. R. (2)

o ustalenie i zapłatę

- zasądza solidarnie od pozwanych M. R. i K. R. (2) na rzecz powódki J. R. kwotę 63.350zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 listopada 2022r.
- w pozostałym zakresie powództwo oddala
- znosi wzajemnie koszty zastępstwa procesowego postępowania pomiędzy powódką i pozwanymi M. i K. R. (2)
- przyznaje kuratorowi małoletniego pozwanego L. R. – adw. J. K. (1) od Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Gliwicach wynagrodzenie w kwocie 2.635,20zł (dwa tysiące sześćset trzydzieści pięć złotych 20/100)
- nakazuje pobranie od pozwanych M. R. i K. R. (2) na rzecz Skarbu Państwa kwotę 3050,93zł (trzy tysiące pięćdziesiąt złotych 93/100) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych
- wyrok wobec pozwanego K. R. (1) jest wyrokiem zaocznym

SSO Wojciech Hajduk

IC 148/21 UZASADNIENIE

W ostatecznie ukształtowanym żądaniu przeciwko powódka J. R. domagała się ustalenia, że umowa darowizny samochodu marki (...)/(...) (...), zawarta 6.05.2019r. przez pozwanego M. R., pozwaną K. R. (2) i A. R. jest nieważna oraz zasądzenia od pozwanych M. R., K. R. (2), kwoty 125.000zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanym pisma rozszerzającego powództwo z dnia 26.10.2022r. [k-221-224].

Uzasadniła, że pozostawała w związku małżeńskim z A. R. od 31.08.2002 do 27.11.2019r, kiedy ich małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach XIIC 1047/19. Do tego momentu pozostawali w ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej. W okresie poprzedzającym rozwiązanie małżeństwa żyli w separacji, byli skonfliktowani, a A. R. podejmował czynności mające na celu umniejszenie składników majątku wspólnego na datę ustania wspólności, aby jak najmniej ich weszło do podziału. Po śmierci A. R. podjęła starania o ustalenie składników majątku wspólnego, gdzie one się znajdują i jaką posiadają wartość, bowiem nie złożyła jeszcze wniosku o podział majątku. Z uwagi na fakt, że niektóre osoby odmawiały wydania powódce ruchomości, złożyła ona zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej (...) o przywłaszczenie mienia. Z ustaleń jakie poczyniła Prokuratura

wynika, że wszystkie wskazane przez powódkę pojazdy objęte wspólnością majątkową małżeńską były zarejestrowane wyłącznie na jednego współmałżonka A. R., który w okresie kiedy strony pozostawały w separacji faktycznej przeniósł prawo własności pojazdów na podstawie stosownych umów cywilnoprawnych. Jedną z umów dotyczyła samochodu (...) objętego żądaniem pozwu. Samochód ten został nabyty przez strony najprawomocniej w 2005r. (lub 2006), a decyzja o jego rejestracji została wydana przez Starostę (...) 25.07.2013r. Aktualna wartość tego samochodu oscyluje w granicach od 220.000zł, a nawet do 275 000 zł. W zasadzie samochody z roku produkcji 1999 osiągają najwyższą wartość. Z informacji uzyskanych w trakcie toczącej się sprawy karnej wynika, że w dniu 6.05.2019r roku została zawarta bez zgody i wiedzy powódki umowa darowizny samochodu marki (...)/(...) ((...)), pomiędzy A. R. i jego rodzicami – pozwanymi M. R., K. R. (2). Pozwani mieli pełną wiedzę i pełne rozeznanie w sytuacji małżeńskiej powódki i ich syna dlatego też starali się mu pomóc w tym, aby „wyprowadzić” ten składnik majątku wspólnego. Umowa w świetle art. 37§2kro jest nieważna, gdyż została zawarta bez zgody małżonka. Nie może ulegać wątpliwości, że sprzedaż lub darowizna tak drogiego samochodu przekracza zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym (pозew). Oprócz żądania ustalenia nieważności umowy uzasadnione jest żądanie zasądzenia kwoty 125.000zł stanowiącej połowę wartości samochodu, bowiem pozwani M. i K. R. (3) w toku niniejszego postępowania sprzedali sporny samochód (pismo z dnia 26.10.2022 modyfikujące żądanie pozwu k-221-224)

Pozwani małżonkowie M. i K. R. (3) w odpowiedzi na pozew wnieśli o oddalenie powództwa. Zarzucili, że pojazd, który był przedmiotem umowy darowizny nie wchodził w skład majątku wspólnego byłych małżonków J. i A. R.. Zmarły syn pozwanych przed zawarciem małżeństwa był właścicielem samochodów i motocykli, m. in. samochodu B. (...) koloru niebieskiego, który został sprzedany, a następnie za te środki z majątku osobistego został kupiony samochód marki (...)/(...) (...), nr rejestracyjny: (...), przy czym był on w stanie uszkodzonym, a cena nabycia wyniosła 450 franków szwajcarskich ((...)). W ten sposób powstała sytuacja, w której po sprzedaży samochodu B. (...) powstała nadwyżka stanowiąca majątek osobisty A. R. i z tej masy pieniężnej został kupiony sporny (...). A. R. remontował ten samochód przez 5 lat, poniósł spore koszty naprawy. Wielokrotnie zwracał się rodziców o udzielenie pomocy finansowej na remont samochodu marki (...)/(...) (...) (...) i pozwani wspierali go doraźnymi darowiznami pieniężnymi. Dokonana w dniu 6.05.2019r. darowizna miała stanowić rozliczenie pozwanych z synem, ponieważ uważał, że powinien zwrócić środki finansowe na remont pojazdu. Ponadto A. R. uległ w dniu 01.07.2007r. wypadkowi komunikacyjnemu (wypadek na motocyklu) i z tego tytułu otrzymał zadośćuczynienie, wypłacane w kolejnych latach w wysokości ok. 80.000 zł. z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu. Kwota ta, co oczywiste, stanowiła jego majątek osobisty. Stwierdzić zatem należy, że posiadał środki finansowe na zakup przedmiotowego samochodu osobowego marki (...) z majątku odrębnego, co też uczynił. I z tych też środków remontował ten samochód. Syn pozwanych A. R. - wydziedziczył powódkę J. R., natomiast jako spadkobierców ustanowił swoje dzieci oraz rodziców czyli pozwanych w niniejszej sprawie. Określona przez powódkę wartość samochodu (...)/(...) (...) jest rażąco zawyżona. Z wyceny dokonanej 30.10.2020 wynika, że wynosi 85.500zł.

Postanowieniami z dnia 27.01.2022r. w trybie art. 195§2 kpc wezwano do udziału w sprawie w charakterze pozwanych spadkobierców A. R. tj. K. R. (1) oraz małoletniego L. R.. Żądanie obejmowało ustalenie nieważności umowy darowizny pojazdu, powinno być zgłoszone przeciwko wszystkim stronom umowy. A. R. zmarł w dniu 14.01.2020r. [testament zmarłego k-95].

Małoletni L. R. reprezentowany przez kuratora – J. K. (2) wniósł o oddalenie powództwa, przychylając się do argumentacji pozwanych K. i M. R. [pismo z dnia k-229, postanowienie SR w Gliwicach z dnia 28.06.2022r.sygn. IV NSm 265/22 o ustanowieniu kuratora dla małoletniego do reprezentowania w niniejszej sprawie k- 220] .

Pozwany K. R. (1) nie wniósł odpowiedzi na pozew [d.d. doręczenia odpisu pozwu k-206 i pisma modyfikującego żądanie k-233]. Również na rozprawie w dniu 15.11.2023 nie zajął stanowiska w sprawie.

USTALENIA FAKTYCZNE

Powódka J. R. pozostawała w związku małżeńskim z A. R. od 31.08.2002 do 27.11.2019r. kiedy zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem SO w Gliwicach sygn. XII C 1047/19. Małżeństwo pozostawało we wspólności majątkowej

małżeńskiej. A. R. był wziętym elektronikiem samochodowym, pracował na podstawie umowy o pracę oraz prowadził działalność gospodarczą w zakresie naprawy i handlu samochodami. Przed małżeństwem posiadał samochody min. B. (...), w czasie małżeństwa również małżonkowie posiadali kilka samochodów. A. R. pasjonowały samochody. Kupował uszkodzone, które naprawiał i odprzedawał z zyskiem [zeznania świadka Ł. P. k-185, powódki 368-370]. Małżonkowie funkcjonowali na wysokim poziomie finansowym, w pierwszych latach małżeństwa nabyli dom do remontu, jeździli na drogie zagraniczne wakacje.

Powódka prowadziła działalność gospodarczą butik z ubraniami [zeznania świadka B. S. k-179-180, zeznania powódki k-368-370].

Około 2002r. A. R. sprzedał samochód od B. (...), który nabył gdy był kawalerem. Na przełomie 2005/2006r. postanowił nabyć uszkodzony (...). Sprowadził go z zagranicy, ze środków pochodzących z małżeństwa. Umowę kupna zawarł 16.02.2006r. [rachunek k-79]. Osobiście zajął się remontem nowo nabytego samochodu, który trwał około 5 lat. Część prac, min blacharskich, których nie potrafił sam wykonać zlecał innym fachowcom. Środki na remont pochodziły z majątku wspólnego małżonków. Po ślubie powódka i jej mąż w naturalny sposób akceptowali sytuację, w której posiadali osobne konta, a A. R., który zajmował się naprawą i handlem samochodów, miał wolną rękę w zakresie zakupu i sprzedaży samochodów [zeznania powódki 368-370].

Wyrokiem z dnia 11.08.2010r. IC 847/08 Sąd Rejonowy w Gliwicach zasądził na rzecz A. R. od (...) SA kwotę 50.000zł tytułem zadośćuczynienia za obrażenia odniesione w wypadku 1 lipca 2007r. apelację pozwanego od wyroku oddalono wyrokiem SO w Gliwicach III Ca 974/10 z dnia 10.11.2010 [odpis wyroku SR z 11.08.2010 k-94, odpis wyroku SO k-93]. Środki zostały wydane na podróż małżonków do D., B. i Singapuru [zeznania powódki k-368-370]. Stosunki małżeńskie pomiędzy powódką i A. R. uległy pogorszeniu. A. R. wytoczył proces rozwodowy. Na gruncie narastającego konfliktu, postanowił wyzbyć się części majątku by pozbawić go żony, min. darował rodzicom B. (...). Umowa darowizny została zawarta w dniu 5.05.2019r., bez wiedzy powódki [umowa darowizny k- 69, zeznania powódki k-368-370, zeznania pozwanego M. R. k- 370-371, zeznania pozwanej K. R. (2) k-371]. W dniu 22.08. 2019rr. A. R. sporządził testament, w którym wydziedziczył powódkę [testament k-95-96]. W dniu 14.01.2020 popełnił samobójstwo. W dniu 22.01.2022 pozwani sprzedali samochód za kwotę 86.000zł [umowa sprzedaży k-191]. W chwili sprzedaży wartość wynosiła 126.700zł [opinia biegłego (...) k-254-267, opinia uzupełniająca k-309-316].

Powyższy stan faktyczny ustalono głównie w oparciu o zeznania powódki oraz spójnych zeznaniach świadków dotyczących dobrej sytuacji majątkowej A. R. i powódki w czasie gdy nabyli i remontowali B. (...). Nie dano wiary świadkom B. N. [k-180-183], D. G. [k-183-184], A. S. [k-184-185], Ł. P. [k-185-186], J. W. [k-186-187], I. S. [k-187-188], A. W. [k-188-192], P. P. [k-193-194] co do faktu, że kupno samochodu B. (...) nastąpiło z środków należących do majątku odrębnego A. R. (ze sprzedaży wcześniejszego samochodu B. (...)). Od momentu zakupu samochodu w 2006r. minęło ponad 17 lat, jest nieprawdopodobne, by po tak długim czasie świadkowie pamiętali szczegóły rozmów z A. R.. Ponadto jest nieprawdopodobne by A. R. zwierzał się kolegom z pochodzenia środków na zakup i remont tego konkretnego samochodu, podczas gdy zawsze miał kilka samochodów i motocykli. Co więcej wątpliwości budzi, że zwierzenia dotyczyły tylko tego samochodu. Na temat stosunków majątkowych w małżeństwie A. R., dochodów małżonków, ich wydatków, świadkowie nie mieli pojęcia. Wszyscy byli kolegami znajomymi zmarłego i pozwanych. Przekonanie o pochodzeniu środków na zakup i remont co najwyżej mogło być wyrobione podczas procesu rozwodowego, gdy A. R. skarżył się na żonę i postanowił pomniejszyć majątek dorobkowy – w szczególności o samochód, do którego był przywiązany. Przekonanie świadków może wynikać z rozpowiadania przez A. R. o konflikcie z żoną i jego chęci rozliczenia się z rodzicami poprzez darowiznę „jego samochodu, który kupił ze środków ze sprzedaży wcześniej posiadanej auta”. Z zeznań powódki wynika, że samochód został sprzedany niedługo po ślubie w 2002r. Z tych samych przyczyn nie dano wiary pozwany M. i K. R. (2) co do faktu, że pomagali A., finansowali go, a darowizna samochodu była rozliczeniem. W zeznaniach pozwany wskazywał już tylko, że głównie dawał synowi pieniądze na wyjazdy wakacyjne, nigdy nie żądał ich zwrotu. Z oczywistych względów relacje powódki i ich syna rzutują na postawę rodziców A. R. (pозwanych) wobec powódki, a ich tłumaczenie oraz sprzedaż samochodu świadczą o istniejących wzajemnych pretensjach. O skali konfliktu A. R. z powódką świadczy treść jego testamentu w którym wydziedziczył powódkę. Podniesiona przez pozwanych okoliczność, że pozwani mieli finansować zakup samochodu, jego remont stoi

w sprzeczności z sytuacją finansową powódki i A. R. w pierwszych latach ich małżeństwa, gdy kupili dom, wyjeżdżali na drogie zagraniczne wczasy w A., posiadali kilka samochodów. Twierdzeniami takimi zmierzają do uniknięcia odpowiedzialności cywilnoprawnej. W 2010r. samochód już był wyremontowany, środki na jego remont nie mogły również pochodzić z zadośćuczynienia zasądanego 10.11.2010r., co więcej naprawy blacharskie, naprawa silnika, bez wątpliwości zostały wykonane w pierwszej kolejności (tj. te których A. R. nie wykonywał samodzielnie), gdyż dopiero ich wykonanie umożliwiło A. R. przystąpienie do remontu elektroniki i wnętrza samochodu.

Dla oceny sprawy nie mają znaczenia historia rachunku bankowego pozwanych oraz protokołów spisu inwentarza, przedstawione w piśmie pozwanych z 21.12.2023r. Z historii rachunku bankowego wynika, że pozwani dokonywali przelewów różnych kwot na rzecz syna w okresie 2019-2020r. w oczywisty sposób nie ma to wpływu na ocenę postępowania dowodowego.

ROZWAŻANIA PRAWNE

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Istnieje on wówczas gdy występuje obiektywna potrzeba ochrony prawnej. Wykazanie istnienia tej przesłanki obciąża powoda. Powódka w chwili wytoczenia powództwa wykazała taki interes. Ustalenie nieważności umowy byłoby podstawą do uzyskania udziału we własności i np. współdecydowania o losie samochodu. Na skutek sprzedaży samochodu w toku procesu interes prawny odpadł, bowiem możliwe stało się dochodzenie roszczenia odszkodowawczego, które jako dalej idące wyklucza istnienie interesu prawnego w ustaleniu prawa.

Zgodnie z art. 36 ust1i2 kro oboje małżonkowie są obowiązani współdziałać w zarządzie majątkiem wspólnym, w szczególności udzielać sobie wzajemnie informacji o stanie majątku wspólnego, o wykonywaniu zarządu majątkiem wspólnym i o zobowiązaniach obciążających majątek wspólny. Każdy z małżonków może samodzielnie zarządzać majątkiem wspólnym, chyba że przepisy poniższe stanowią inaczej. Wykonywanie zarządu obejmuje czynności, które dotyczą przedmiotów majątkowych należących do majątku wspólnego, w tym czynności zmierzające do zachowania tego majątku. Zgodnie zaś z art. 37 §1 pkt4 kro zgoda drugiego małżonka jest potrzebna do dokonania: darowizny z majątku wspólnego, z wyjątkiem drobnych darowizn zwyczajowo przyjętych.

W świetle powyższych przepisów dokonanie darowizny samochodu (...) (...) przez A. R. na rzecz pozwanych bez zgody powódki było nieważne. Okoliczność, że zmarły A. R. zajmował się w małżeństwie samochodami, którymi min. handlował, nie ma wpływu na ocenę prawną tej sytuacji. Brzmienie przepisu art. 37§1pkt4 kro jest jednoznaczne, a oczywistym jest, że celem umowy było pokrzywdzenie powódki i pozbawienie jej majątku. Pozwani zbyli samochód w trakcie procesu, mając pełną świadomość, że powódka dochodzi swoich praw do majątku małżeńskiego. Sprzedaż stanowiła delikt w rozumieniu przepisów art. 415kc. Zachowanie takie było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. W świetle art. 43ust1 kro małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym. Tym samym powódce należy się równowartość udziału, jaki przysługiwałaby jej w tym składniku majątkowym. Skoro wartość samochodu wynosi 126.700zł powódce należy się połowa wartości- 63.350zł, niezależnie od kwoty jaką pozwani uzyskali ze sprzedaży.

W świetle powyższego na mocy art. 224§3 kpc zamknięto rozprawę na posiedzeniu niejawnym i w pkt 1 wyroku na zasadzie art. 415kc zasądzone solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 63.350zł O odsetkach orzeczono na zasadzie art. 481kc zasądzone je od dnia następnego po doręczeniu odpisu pisma modyfikującego żądanie pozwu, w pkt 2 oddalono powództwo w pozostałym zakresie. W pkt3 na zasadzie art. 100kpc zniesiono wzajemnie koszty zastępstwa procesowego pomiędzy powódką i pozwanymi K. i M. R., w pkt 4 przyznano kuratorowi małoletniego pozwanego L. R. – adw. J. K. (1) od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Gliwicach wynagrodzenie w kwocie 2.635,20zł zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej tj w wysokości 40% stawek minimalnych za czynności adwokackie, w pkt 5 nakazano pobranie od pozwanych na rzecz skarbu państwa kwotę 3050,93zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych [wynagrodzenia biegłego i kuratora z uwzględnieniem wpłaconej zaliczki 1.000zł]. Pozwanych obciążono tymi kosztami w całości na zasadzie

art. 100kpc. Powództwo było uzasadnione, postępowanie dowodowe wymagające poniesienia kosztów zostało spowodowane sprzedażą samochodu w toku procesu. Wyrok wobec pozwanego K. R. (1) jest wyrokiem zaocznym, wobec niezajęcia stanowiska w sprawie.